

Deprem Habercisi: Yitirilen Dünya (1985)

6 yıla yakın bir süredir cemalen.com’da sinema ve tiyatro oyuncularını ile söyleşiler yapıyorum. Ancak hayatta olmayan birçok değerimize ulaşma ihtimalim yoktu. Peki, ne yapabiliirdim? O isimler bugün aramızda bulunmasa da en yakınları, çocukları hayattaydı. Böylelikle büyük ustaları biricik evlatlarından dinlemeye karar verdim. Önce Erol Günaydın’ın kızı Ayşe Aslı Günaydın ile daha sonra da Kartal Tibet’in kızı Kumru Tibet Aydın ile söyleşi yaptım. Devamında ise sinema kariyerine büyük bir hayranlık beslediğim Münir Özkul’un kızı Güner Özkul Hanım’a ulaşma imkânı yakaladım. Sağ olsun Güner Hanım da söyleşi teklifimi kabul etti. Soracağım soruların şekillenmesi için Münir Özkul’u daha teferruatlı araştırma ihtiyacı duydum.

Yeşilçam dönemi filmlerinin hemen hemen hepsini biliyordum fakat aktif sanat hayatının son yıllarına dair malumatım epey azdı. Ve bu eksikliğimi gidermek için YouTube’da “Münir Özkul’un son filmi” yazarak amatör bir araştırmaya koyuldum. Karşıma son filmlerinin arasında olan 1985 yılı yapımı “Yitirilen Dünya” filmi çıktı.

Kısa film olarak çekilen yapım, bendenizde büyük bir etki bıraktı. Ancak üşengeçliğim dolayısıyla bir türlü laptop başına oturamadım. Ta ki 6 Şubat günü yaşanan ve ülkemizin 11 ilini, deyim yerindeyse savaş meydanına çeviren deprem olana kadar. Deprem sonrası “Gülen Gözler” filmindeki bilindik sahne trend oldu. Münir Özkul’un Laz müteahhide insanların hayatlarıyla oynadığını, yaptığının ahlaksız olduğunu söylediği sahneler birçok hesaptan paylaşıldı. Fakat...

Bence durumu özetleyen en iyi film “Gülen Gözler” değildi. Özkul filmografisinin belki de en bilinmeyen eseri olan “Yitirilen Dünya” filmi 6 Şubat’ın, 1993 yılında verilen habercisiydi. Filmin Konusu Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi’nde tedavi gören köşk yapım ustası Saffet’in öyküsü üzerine kurulmuş.

Gençlik yıllarında İstanbul’un dokusuna uygun konaklar, yalılar yapmış hassas kalpli bir insanın dünyası filmde işlenmiş. Ustamız yüksek derecede meslek aşkına sahip. Mazhar Osman’da dahi maket konaklar yapıp onları harikulade bir şekilde işleyen bir sanatkar. Akli fikri mesleğinde... Belki de o yüzden ruhsal sıkıntılar çekmekte. Kim bilir?

Film, insanlara zararı olmayan ana karakterimizin hastaneden taburcu edilmesi ve yıllar sonra İstanbul sokaklarına karışmasıyla başlıyor. Peki ya silüet abidesi İstanbul yerinde mi? İstanbul ikametgâhlı bir vatandaşımız “Deli mi ne, Erenköy’de Erenköy arıyor?” cümlesini kurar Saffet Usta’mıza.

Anlayacağımız, vaziyet o kadar kötüdür ki Fatih gelse ben burayı mı fethetmişim diye tereddüde düşecektir. Kentin inanılmaz değişimi ve akıllamaz dönüşümü, hastaneden taburcu edilmiş Saffet Usta’mızın aklını yeniden oynatacak cinste. Devamını sizin izlemeniz gerek...

Filmin Artıları

- 90’lı yıllarda çekilen bir yapımın; dağınık, estetik yoksunu binaların yapılmaya ve çoğalmaya başladığı zamanlarda yanlış kentleşme sorununu işlemesi.
- Filmin, mesajını tam zamanında veren toplumcu ve gerçekçi bir reaksiyona sahip olması eseri değerli kılıyor.

- Yatay mimarinin insanın tabiatına daha uygun olduğunu vurgulayarak bu yapıların estetik ruhunu seyirciye sanatsal bir bakış açısıyla aksettirmesi. Mimariye karşı açılan sanatsızlık savaşına sinema sanatıyla kılıç çekilmesi gerçekten takdire şayan bir duruş.
- Çok katlı yapıların, şehrin silüetine zarar verdiğini, apartmanların kabaca tasarlanmış bir kafes sistemine insanları mecbur bıraktığını halkımıza anlatma gayretinin eserde mevcut olması.
- Filmin didaktik dozajı yer yer katlanılmaz hale gelse de orta ve alt sınıfa yanlış kentleşmenin bir sorun olduğunu anlatabilme kudretini haiz bir yapım olması kanaatimce önemli bir detay.
- Dikey mimari sevdalısı insanların hastalıklı düşüncelerini; ruh ve sinir hastalıkları hastanesinden taburcu edilen bir insanın dış dünyanın ziyadesiyle deli olduğuna kanaat getirmesi sonucu taburcu olduğu hastaneye koşarak “Beni içeri alın!” nidasıyla Saffet Usta’nın tımarhaneye geri dönüşünün işlenmesi.
- 2. Çevre Kısa Film Festivali, Uluslararası Özel Gösterim. 2004
- 4. Çevre Kısa Film Festivali, Uluslararası Özel Gösterim. 2006
- Filimde Cahit Berkay’ın Kılıbık filminden müzikler kullanılmış.

Filmin Eksileri

- Aşırı derecede didaktik bir dil kullanılarak estetik kaygının ikinci plana atılması. Verilmek istenilen mesaj estetik iken filmin estetik mertebede olamaması.
- Dış bir sesin filmi anlatması. Radyo tiyatrosu değil ki, film bu! .
- Münir Özkul -o da yorgun- dışında hatırı sayılır bir oyuncunun kadroda yer almaması.
- Çekimlerin fazlaca amatör olması.
- Film 1985 yılında çevrilmiş ancak 1993 yılında hakları İfpaş Holding’e devredilmiş olarak gözüktüyor. Bu nedenle filmi 1993 tarihli olarak yazıyorlar. “Yitirilen Dünya” filminden kalan tatsız detayımız ise filmi satın alan şirketin bünyesinde yer aldığı holdingin bugün İstanbul’un muhtelif semtlerinde devasa büyüklükte binalar yapıyor olması.

Cemal Berktaş, "Deprem Habercisi: Yitirilen Dünya (1985)"

<https://www.fikirtepedi.com/kultur-sanat/depremin-habercisi-yitirilen-dunya-1985/>

(Yayın Tarihi: 18 Mayıs 2024).